

УДК 338.48: 658

О.А.ШЕКШУЄВ, А.К.НОСОВА, В.В.НИРЧЕНКО

Харківська національна академія міського господарства

ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Розглядається сучасний стан, перспективи та шляхи вирішення проблем інвестиційної привабливості розвитку готельного господарства України. Надано пропозиції відносно залучення інвестиційного капіталовкладення в туристську індустрію країни.

Рассматривается современное состояние, перспективы и пути решения проблем инвестиционной привлекательности развития гостиничного хозяйства Украины. Даются предложения относительно привлечения инвестиционного капиталовложения в туристскую индустрию страны.

The current status, perspectives and ways of solving problems for investment attractiveness of the development of the hotel industry in Ukraine are being looked upon. Propositions concerning capital investment in the travel industry of the country are given.

Ключові слова: інвестування, готельне господарство, інвестиційна привабливість, інвестиційний клімат, туристська галузь, готель, підприємства тимчасового розміщення, інвестиційна політика, інвестиції.

Україна має величезні інвестиційні перспективи, цьому сприяють значні курортно-рекреаційні ресурси, історико-культурний і природний потенціали, які можуть використовуватися інвесторами для розбудови туристської інфраструктури. Але найголовнішою проблемою розвитку готельного господарства є створення сприятливого інвестиційного клімату та пошук джерел фінансування для будівництва нових і реконструкції вже діючих підприємств тимчасового розміщення.

Актуальність питання про залучення інвестицій до України є беззаперечною, оскільки це потужний засіб виходу з економічної кризи і один з методів вирішення великих виробничих і соціальних проблем. Саме інвестиційна політика є засобом відновлення нестабільної економіки країни в умовах зміни вітчизняного законодавства, а також неконтрольованого зростання цін і дефіциту ресурсів.

Таким чином, метою роботи є аналіз питань інвестиційної привабливості розвитку готельного господарства України, та пошук і рекомендації методів вирішення багатьох проблем капіталовкладення у туристську галузь країни.

Проблеми розвитку туристської галузі й залучення інвестицій в готельне господарство розглянули в своїх роботах такі українські та зарубіжні вчені, як С.А.Бистров, В.С.Боголюбов, С.І.Байлік, С.А.Севастьянова [3, 4, 6] та ін. Проте, в умовах сучасного стану економіки країни потрібне поглиблене вивчення проблем залучення інвестицій в туристську та готельну індустрію.

Науково обґрунтована інвестиційна політика держави відіграє вирішальну роль у забезпеченні стабілізації та сталого розвитку економіки країни. Вона визначає пріоритетність, напрями, джерела та структуру інвестицій, створює умови для реалізації загальнодержавних, регіональних і місцевих економічних, соціальних та технічних проектів, формує сприятливий інвестиційний клімат для ефективного залучення як внутрішніх, так і іноземних інвестицій, адже інвестиції в основний капітал – це базовий показник розвитку економіки країни.

Обсяг прямих іноземних інвестицій у розвиток готельного господарства на 1 січня 2009 року становив 253,1 млн. дол., що складало 0,7% загального обсягу прямих інвестицій в економіку України. Ці кошти надійшли з тридцяти країн світу. Найбільші інвестиції на розвиток готельного господарства України надійшли з Кіпру – 74,1 млн. дол., Сполученого Королівства – 47,6 млн. дол., Швейцарії – 39,2 млн. дол., Російської Федерації – 27,6 млн. дол., Сполучених Штатів Америки – 23,3 млн. дол., Австрії – 6,9 млн. дол., Віргінських островів, Британських – 11,5 млн. дол., Казахстану – 7,0 млн. дол. [7].

Аналіз статистичних даних за 2008 р. показав, що в будівництво нових і технічне переоснащення діючих готелів та інших місць для тимчасового проживання за рахунок всіх джерел фінансування інвестовано 2579,4 млн. грн., що становило 89,7% обсягів 2007 р. Питома вага інвестицій, спрямованих у розвиток готелів та інших підприємств розміщення, в загальному обсязі освоєних капіталовкладень становило 1,1% [7].

Проаналізувавши інвестиційний потенціал України, можна зробити висновки, що на сьогоднішній день найбільш привабливим для інвестування є Східний регіон, бо він зайняв лідируючу позицію щодо підготовки до «Євро-2012», але й надалі потребує капіталовкладень у різноманітні туристські об'єкти, пов'язані із збільшенням кількості іноземних туристів. Майбутнє проведення чемпіонату Європи по футболу дозволяє розраховувати на збільшення туристичних потоків і велику лояльність в узгодженні і затвердженні проектів з боку уряду і місцевих органів влади, що узяли зобов'язання перед UEFA підготувати необхідну кількість готельних номерів для проведення «Євро-2012». Але неочікувана світова економічна криза нанесла сильний удар по нестабільну та мінливу економіку України, тим самим погіршивши положення туристської галузі в цілому.

Тому, для того щоб цей негативний процес більше не розвивався, необхідно проводити чітку державну політику щодо формування інвестиційних ресурсів, їх концентрації, стимулювання переважно вітчизняних та залучення іноземних інвестицій для розвитку туристського

ринку. Інвестиційна політика України недосконала та має перелік вагомих недоліків, а саме:

- нормативно-правова база у сфері інвестування є надзвичайно мінливою, бо Закон України "Про інвестиційну діяльність" змінювався фактично кожного року, а "Про іноземне інвестування" протягом 10 років аж 25 разів. Якщо враховувати постанови, декрети Кабінету Міністрів України, Укази Президента, поправки та інші підзаконні акти, то такий стан справ відлякує як вітчизняних, так і іноземних інвесторів. Законодавство повинно бути однозначним і закони повинні трактуватися однозначно;

- нестабільність економічної ситуації країни заважає залученню інвесторів у туристичну індустрію. Стабільне політичне середовище дає інвесторам упевненість у тому, що закони і нормативні акти, які стосуються інвестицій і ринків, не змінюватимуться протягом досить тривалого часу;

- в Україні склався несприятливий імідж в області надання рекреаційно-туристичних послуг, завдяки наданню неякісних послуг, не відповідних європейським стандартам, і що не забезпечують захист і безпеку туристів;

- що стосується податкових пільг для інвесторів в Україні, щодо розвитку туризму, то вони мізерні або абсурдні. На сьогоднішній день за даними Державної служби туризму і курортів, система оподаткування поглинає 70-85% прибутку туристських фірм [8];

- в українській туристській індустрії практично не працюють європейські стандарти якості й асортименту надання послуг, функціонування інституцій, підготовки туристських кадрів, законодавства щодо туризму. Саме тому якість послуг часто досить невисока, хоч ціни й перевищують середньоєвропейські.

Виявлено, що деякі іноземні інвестиційні компанії виділяють інші причини, які перешкоджають збільшенню припливу іноземних інвестицій в економіку України, а саме:

- кризу у фінансово-економічній системі України⁴
- відсутність ефективної моделі інвестиційних стимул-реакцій;
- політичну нестабільність;
- відсутність реальних державних гарантій захисту іноземних інвестицій і прав власності.

Для подолання існуючих проблем Кабінет Міністрів України схвалив Стратегію розвитку туризму і курортів (розпорядження №1088-р від 6 серпня 2008 р.) [1]. Цим документом закладається фундамент для поліпшення інвестиційного клімату у галузі туризму та

курортів і наповнення як місцевих, так і державного бюджетів за рахунок цих видів діяльності. Стратегія покликана забезпечити підвищення конкурентоспроможності сфери вітчизняного туризму і курортів на основі раціонального використання туристичних ресурсів України.

Враховуючи умови, що склалися в туристській індустрії на регіональному рівні, та щоразу зростаючі потреби в інвестиціях, виникає нагальна необхідність проектування механізму координації паралельно з подоланням дефіцитності інвестиційних ресурсів. Із вищезазначеного виникає необхідність прийняття наступних заходів:

- сприяння реалізації інвестиційних проектів у готельному господарстві, які здатні забезпечити високий прибуток та значний соціальний ефект за умов невеликих вкладень;
- формування сприятливого іміджу регіонів в області надання рекреаційно-туристичних послуг;
- надання переваги інвестиційним проектам, метою яких є вдосконалення соціальної інфраструктури;
- зрівняння умови для національних та іноземних інвестицій, шляхом забезпечення єдності норм податкового режиму й господарського законодавства для всіх суб'єктів готельного господарства, незалежно від країни походження капіталу та форм організації;
- стимулювання приливу капітальних вкладень у реконструкцію і будівництво сучасних туристичних комплексів, санаторіїв, готелів, відповідних до міжнародних вимог і стандартів;
- відміна практики оподаткування грошових внесків при внесенні акціонерного капіталу в іноземній валюті, бо такий податок є каруючим для інвестора, який намагається вести бізнес у країні з нестабільною валютою;
- сприяння суб'єктам інвестиційної діяльності, створення умов доступності та прозорості інвестиційного ринку; формування механізму міжгалузевого, міжрегіонального та міжнародного співробітництва;
- заохочення вкладення коштів за допомогою податкових канікул, податкових інвестиційних відрахувань, а також інвестиційних кредитів;
- створення законодавчої бази в області забезпечення гарантій на іноземні інвестиції в туристський бізнес;
- реалізація на практиці ідеї розвитку українського туризму в цілому, а не одній компанії окремо. Інвестування в окрему організацію не матиме такого ефекту при загальному негативному стані. Так само проблемою є те, що більшість компаній орієнтовано перш за все на виїзний туризм, а не на розвиток внутрішнього туризму безпосе-

редньо в Україні.

Можна виділити наступні пріоритетні напрямки залучення інвестицій у туристично-рекреаційний сектор економіки:

- стимулювання інноваційної діяльності у сфері оздоровлення, лікування та рекреації, забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних методів і технологій санаторно-курортного лікування на зарубіжних ринках; формування рекреаційно-туристичної інфраструктури на рівні міжнародних стандартів (готелі, кемпінги, санаторії, пансіонати, транспорт, комунікації тощо);
- стимулювання інвестиційної діяльності у сфері супутніх послуг для рекреантів (торгівля, громадське харчування, інформаційна, фінансова інфраструктура, відпочинковий туризм);
- підвищення кваліфікації працівників рекреаційно-туристичного господарства;
- реставрація та реконструкція пам'яток історії і культури, особливо таких, які репрезентують Україну на міжнародному ринку туристичних послуг;
- розвиток "сільського" туризму, особливо в регіонах, які зберегли народні звичаї і традиції: Карпати, Полісся, Полтавщина, Поділля, Буковина та ін.;
- рекламна діяльність – залучення значного потоку туристів в Україну неможливе без належної інформованості потенційних рекреантів про рекреаційно-туристичний потенціал країни, його особливості та унікальність на світовому ринку туристичних послуг.

Зважаючи на важливу роль рекреаційно-туристської галузі в економіці України та її окремих регіонів, доцільно було б у законодавчому порядку надати певні пільги інвесторам, які вкладають кошти в рекреацію і туризм, особливо у відсталих в соціально-економічному розвитку територіях.

Виявлено, що реалізація вищезазначених заходів стимулюватиме потік інвестицій у туристську галузь України, підсилить взаємозв'язок туризму з іншими пріоритетними сферами соціального, економічного і культурного розвитку окремих регіонів і всієї країни. А це, у свою чергу, сприятиме зростанню авторитету України на світовому ринку туристичних послуг, зміцненню економіки країни, наповненню державного бюджету, створенню могутньої туристичної галузі, зростанню добробуту українських громадян, збереженню історико-культурного спадку, підйому духовного потенціалу суспільства.

1. Про туризм: Закон України № 324/95-ВР від 15 вересня 1995 р.

2. Про Основні напрями розвитку туризму в Україні до 2010 року: Указ президента України №973/99.

3. Байлік С.І. Готельне господарство. Кн.1: Проблеми, перспективи, сертифікація. – К.: ВИРА-Р, 2001. – 354 с.
4. Боголюбов В.С., Бистров С.А. Економічна оцінка інвестицій в розвитку туризму. – К.: Academia, 2009. – 406 с.
5. Крапива С. В 2007 р. об'єм українського ринку організаційного туризму може бути 1 млрд. у.о. // Бізнес. – 2007. – №42. – С.18-19.
6. Севастьянова С.А. Регіональне планування розвитку туризму та готельного господарства / КноРус / 2010.
7. Про роботу готелів в Україні на кінець 2009 року на офіційному сайті Державного комітету статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Про систему оподаткування туристських фірм в Україні на офіційному сайті Державної служби курортів та туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tourism.gov.ua>.

Отримано 15.04.2010